

EFFE BOMEN

Dick de Jong

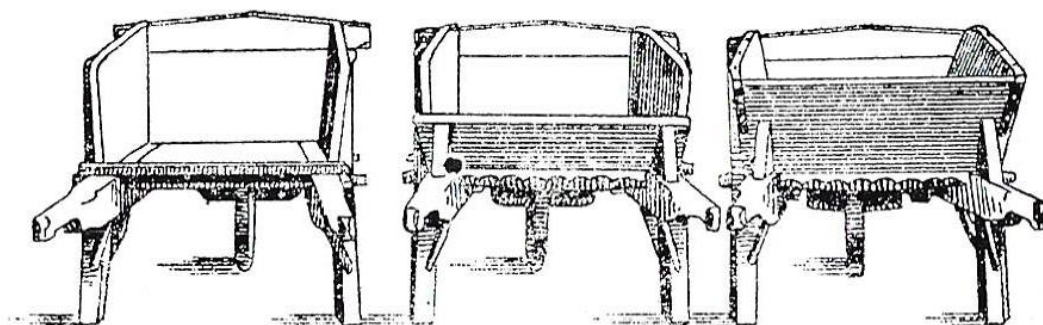
De eerste maanden van 2024 hebben we alweer achter de rug. En er is de afgelopen tijd veel gebeurd. Daarbij kwam vooral naar voren dat onze museumorganisatie een goed geolied geheel is. Dat betekent dat het goed draait. Dat heeft onze nieuwe directeur Koos van Veen intussen ook al ervaren. Hij vindt het eigenlijk best spannend om zo op een rijdende trein te moeten stappen om direct de functie van machinist over te nemen. Hij geniet echter elke keer opnieuw van de uitdagingen die op zijn museale pad komen. En wat ook belangrijk is: alle museummedewerkers, allemaal vrijwilligers, geven hem graag de ruimte als leidinggevende.

Voor mij betekent dit dat ik mijn interim-functie heb kunnen overdragen. En daardoor krijg ik meer tijd voor andere dingen. Zo ben ik al jaren bezig om de geschiedenis van de kruitwagens te bestuderen. Verderop in deze Beknopt iets meer over dit bijzondere voertuig. Wat meer ruimte in mijn tijd is misschien aanleiding om alles wat ik over dat onderwerp heb verzameld eens wat verder te gaan uitwerken.

Nog even iets anders. Na 35 jaar merk ik opnieuw dat veel te veel mensen helemaal niet weten wat De Koperen Knop is. Van hetgeen er dagelijks in dit non-profit bedrijf gebeurt, al helemaal niet. Op een enkel dagdeel na, zijn er van maandag tot en met zaterdag mensen actief. Op de dag dat ik dit stukje tekst schrijf, een maandag, waren er die ochtend naast de directeur wel 8 mensen aan het werk!

Onlangs hebben we kennis gemaakt met de nieuwe wethouder van cultuur, Christa Hendriksen. Dat was een heel plezierig gebeuren en ik heb er alle vertrouwen in dat met haar komst de al erg goede contacten met de gemeente Hardinxveld-Giessendam alleen nog maar zijn toegenomen. De al jaren gehanteerde quote in De Koperen Knop 'succes bevordert succes', is hiermee nog eens benadrukt.

ZONDER KRUIWAGEN KOM JE NERGENS

Drie in Giesendam gemaakte houten kruitwagens. Zogenaamde polderkruitwagens, die werden gebruikt bij de aanleg van polders in Nederland. Ze verschillen in achterschot. Links geen, midden half en rechts een hoog achterschot. Die schotten gaven het gebruik aan, respectievelijk voor natte grond, drogen grond en zand.

Aangenomen wordt dat de kruiwagen is uitgevonden in China. Dat gebeurde tijdens de Handynastie door minister Zhuge Liang, die leefde van 181 tot 234. Het doel van dit voertuig was toen bevoorrading van het leger tijdens veldtochten en het vervoer van gewonde soldaten. In eerste instantie was verboden de kruiwagen voor andere doeleinden te gebruiken. Maar toen duidelijk werd dat de Chinese landbouw tot wel 30 keer efficiënter kon worden en sterk verbeterde door toepassing van het voertuig werd het algemeen gebruik toegestaan. Oorspronkelijk zat het wiel (of de twee wielen, die later ook veel voorkwamen) midden onder de plek waar de last op lag. Later werd het wiel verder naar voren geplaatst ten gunste van een betere wendbaarheid. In Europa verscheen de kruiwagen pas in de 13^e eeuw. Dit blijkt uit een afbeelding op een glas-inloodraam in de kathedraal van het Franse Chartres (gebouwd in 1220). Aangenomen wordt dat dit de oudste afbeelding in Europa is.

In Hardinxveld-Giessendam had je ooit meerdere kruiwagenfabrieken. De Jong's Kruiwagens was de oudste en droeg de merknaam Nestor. Matador was de jongste (deze verhuisde later naar Helvoirt) en de grootste was Het Fort, thans in Tiel gevestigd. De naam Het Fort slaat op een ooit op de plek waar de fabriek stond, gestaan hebbende redout in de 80-jarige oorlog in de Peulen, als de meest westelijke locatie van de Mauritslinie ter verdediging van Gorcum.

HET DEPOT: STOFPOT

Aardewerk stooftpot.

Het is de laatste jaren weer helemaal terug: het stoven van eten. Ooit was het de gewoonste zaak van de wereld dat het voedsel door middel van stoven werd gegaard. Dat kon niet anders, want ander materiaal om te dienen als pan was te duur en alleen gebruikelijk in kastelen en grote landhuizen. Op het platteland was aardewerk de basis voor stooftpotten. Het eten werd daarin langzaam gaar gemaakt. Dat kon ook niet anders, want dat gebeurde op de haard of in het open vuur. En dat gaf wel warmte, maar nooit zoveel als we nu met onze huidige keukenapparatuur gewend zijn.

Al lange tijd zijn twee vrijwilligers actief in het verder registreren van de museale objecten. Ook de depotgoederen. Zij onderzoeken de objecten en maken er een uitgebreide beschrijving van. Dat zijn Hans Hamerpagt en Dick Naafs. Bij dat werk wordt een werkfoto gemaakt.

Inmiddels is John Tomey een eind gevorderd met het op de foto zetten van alle museale objecten. Die foto's zijn bedoeld als definitief onderdeel van de beschrijving en te gebruiken voor alle benodigde doeleinden. Later worden beschrijving en foto aan elkaar gekoppeld, als we 'over' zijn op Axiël. En dat gaat nog even duren.

UIT HET MUSEUM

De volgende ontzamelactie in uitvoering. Vele jaren achtereen is er qua textiel alleen maar in ontvangst genomen in de wetenschap dat er ooit een keer een kwaliteitskeuze zou komen, die een onderscheid zou aanbrengen tussen houden of ontspullen.

Regelmatig komen er ook gasten voor alleen een kopje koffie. Een op meerdere manieren heerlijk uitje voor de bewoners van Pedaja.

KINDERKOSTUUM

Op een doordeweekse middag komt er ineens een bekende aandrager met een prachtig kinderkostuum. Dit stamt uit de jaren 1860-1870. Natuurlijk wordt dat in dankbaarheid aanvaard. Het zal worden gecontroleerd op achterstallig onderhoud en ongeregeldheden en vervolgens worden gefotografeerd en geregistreerd. Daarna gaat het een tijdje een vaste plek innemen in het voorhuis van het museum. Maar eerst moeten we toch wat meer informatie erover boven tafel zien te krijgen. Ook een dergelijk onderzoek is een taak van een museum.

Het kinderkostuum bestaat uit een rok en een jak. Het jak heeft baleinen aan de binnenkant, voor de vorm. Het geheel is een verkleinde kopie van een dameskostuum voor een volwassene. Echte kinderkleding komt pas begin 20^e eeuw in zwang.

WIE WEET HIER MEER VAN

Het inzamelen van ijzer is op veel plekken een goede en vooral duurzame actie. Zo heeft De Koperen Knop ooit een partij overcomplete schaatsen uit de oud-ijzer voorraad van een groep Giessen-Nieuwkerkers overgenomen voor de expositie 'Onder Nul'. Met de restrictie dat ze terug zouden komen na gebruik, want dan werd het metaal eraf gesloopt voor de verkoop. Diezelfde groep kwam een tijd terug aan met een zwaard.

Of wij in De Koperen Knop misschien wisten wat dit voor een zwaard is. Helaas moesten we een antwoord schuldig blijven. Ook nadat we er enkele passanten, die kennis van zaken hebben, naar hadden laten kijken, bleven we elk antwoord schuldig. Sterker nog, allerlei zaken aan en rond het zwaard maakten de situatie alleen maar onduidelijker. Vandaar dat we het hier op foto hebben gezet in de hoop dat iemand van de lezers er wat zinnigs over kan zeggen.

Stilleven...

EEN NIEUWE NOTENBOOM

Al enkele jaren merkten we dat de notenboom tanende was. Het begon met kale plekken, vervolgens bladval en in het laatst nauwelijks nog noten. Hier en daar werd geïnformeerd naar mogelijke oorzaken, maar dat leverde weinig op. Uiteindelijk viel het besluit een nieuwe aan te planten. Dat betekende dat de oude eruit moest. Gelukkig gebeurde dat in de vorm van een belangeloze sponsoring. De beide eerste foto's hierboven laten het kappen en roeien zien. De beide laatste het planten van een nieuw exemplaar.

De walnotenboom is een winterharde bladverliezende boom die wel 30 meter hoog kan worden en bij voldoende ontplooi mogelijkheden 20 meter breed. Hij draagt laat in het voorjaar zowel mannelijke als vrouwelijke bloemen. De mannelijke bloemen zijn geelgroene katjes, de groene vrouwelijke bloemen zijn alleenstaand of staan in trosjes van twee of drie bloemen bijeen. De stam van de walnotenboom is vrij kort omdat hij zich snel vertakt. Bij jonge bomen is deze grijs en glad, maar wordt donkerder en gegroefder naarmate de boom ouder wordt.

De steenvruchten die verschijnen na de zomer bestaan uit twee delen die op onze hersenen lijken. Ze zijn omgeven door een harde, gerimpelde buitenlaag (dit is wat je kraakt als je de noot wilt eten). Daaromheen zit een donkergroene schil met witte puntjes. Deze schil wordt later door oxidatie zwart. Vliegen en muggen hebben een hekel aan de geur van de aromatische bladeren. Vandaar dat men bij oude boerderijen vaak een notenboom aantreft in de nabijheid van een mesthoop. Maar hij is natuurlijk ook geschikt voor een ruimere tuin, zodat je met zwoele zomeravonden rustig buiten kan blijven genieten. Het zou ook het proberen waard zijn enkele verse walnootbladeren op je nachtkastje te leggen om de vervelende insecten op een veilige afstand te houden!

PINTAR RAPIDO ZATERDAG 22 JUNI 2024

EEN DAG TEKENEN OF SCHILDEREN IN DE BUITENLUCHT
Organisatie: Museum De Koperen Knop - in het kader van de

CULTURELE DAG 2024

Haal 's morgens je doek op; de rest breng je zelf mee.
Ga ergens aan de slag in Hardinxveld-Giessendam.
Breng je schilderij dezelfde middag bij het museum.
Daar hangt het een week in een pop-up-expositie.

IEDEREEN KAN SCHILDEREN... REALISTISCH OF ABSTRACT

GRATIS MEEDOEN? DAT DOE JE ZO...

- Meld je bij het museum aan als deelnemer. Via het emailadres: directiesecretariaat@koperenknop.nl. Hoe eerder hoe beter.
- Haal op 22 juni 2024 tussen 08.30 en 09.00 uur een schildersdoek bij Museum De Koperen Knop.
- Ga naar de plek, die je in gedachte hebt en maak je schilderij (LET OP: geen olieverf of aquarel).
- Lever het schilderij dezelfde dag tussen 16.30 en 17.00 in bij het museum.
- Vul daar ook een formulier in met je gegevens.

Kom in de week van 25 t/m 29 juni 2024 (13.00-17.00 uur) naar het museum, waar alle schilderijen in een pop-up tentoonstelling zijn geëxposeerd. Zelf heb je die week gratis toegang. Je familie, vrienden en andere meekomende gasten betalen tijdens deze pop-up-expositie slechts € 2,50 entree per persoon.

MUSEUM
DE KOPEREN KNOP
binnendams 6 3373 ad
hardinxveld-giessendam
0184-611366
www.koperenknop.nl

DE EXPOSITIE PERSGLAS

Persglas is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Bijna ieder huishouden heeft geperst glas, of het gaat om een kunstobject of een simpel theekopje. De techniek werd al gebruikt in de tijd van de Romeinen, maar verdween uit beeld toen de techniek van glasblazen verder werd ontwikkeld. In de vroege negentiende eeuw leefde het gebruik van persglas weer op met de ontwikkeling van het persen van glas in een metalen mal met behulp van een machine. Dit proces werd eerst gebruikt in Amerika, maar werd snel daarna toegepast in verschillende Europese landen.

De goedkopere productie van persglas maakte glaswerk toegankelijker voor de massa. Ook in Nederland werd door een aantal fabrieken persglas geproduceerd, Petrus Regout & Co en Glasfabriek Jeekel, Mijnsen & Co wat later NV Glasfabriek Leerdam werd. Persglas werd later gebruikt om ook andere objecten te vervaardigen, bijvoorbeeld glazen bouwtegels en beeldjes. NV Glasfabriek Leerdam ging begin twintigste eeuw samenwerken met verschillende architecten om frisse ontwerpen te realiseren, denk aan K.P.C. de Bazel en H.P. Berlage. Ook A.D. Copier was een belangrijke en toonaangevende ontwerper voor de glasfabriek en het Nederlandse persglas.

Deze expositie toont een mooie greep uit het aanbod van Nederlands persglas. Naast persglas uit onze eigen collectie worden stukken getoond van de collectie van Glasmuseum Leerdam en stukken van particuliere verzamelaars.

Even uitblazen tijdens het inrichten...

Bedstee in de opkamer.

SOCIALE MEDIA

Het meegroeien met de ontwikkelingen in de samenleving is een van de basisaspecten waardoor Museum De Koperen Knop nog steeds een succes is.

Op de prent hiernaast zijn oud en nieuw met elkaar in verband gebracht: het 'meisje met de parel' gebruikt een mobieltje. Zo zijn in het museum alle moderne communicatiemiddelen in gebruik. Intussen geldt dat ook voor de sociale media. Als nieuwe vrijwilliger begroeten we in dit verband Eline van der Giessen. Zij gaat ervoor zorgen dat De Koperen Knop ook met veel meer frequentie dan tot op heden actuele nieuwtjes gaat melden op Facebook en Instagram. Ze wordt daarbij ondersteund door Anja Hollaar en Liesbeth Leenman.

QUOTE: SUCCES BEVORDERT SUCCES

COLOFON:	
Redactie	: Dick de Jong.
Assistentie	: Alida Ambachtsheer, Edith van der Hoogt-Drinkwaard, Anne-Marie Verhagen en anderen.
Foto's	: Alida Ambachtsheer, Dick de Jong, Ewoud Klop, John Tomey en anderen.
Voor deze uitgave zijn o.m. teksten van derden gebruikt. Als iemand meent dat hierbij de kopierechten zijn geschaad kan er contact worden opgenomen met de redactie.	
AFMELDEN VOOR ONTVANGST: DIRECTIESECRETARIAAT@KOPERENKNOP.NL	

<p>MUSEUM DE KOPEREN KNOP het cultureel en historisch centrum in de alblasterwaard</p>	
<p>Binnendams 6 3373 AD Hardinxveld-Giessendam 0184-611366 Directeur: Koos van Veen www.koperenknop.nl koperenknop@koperenknop.nl bank nI93rabo0395001005 open: di t/m vr 13-17 uur en za 11-17 uur groepen afspraak</p>	
 	